

Summa Priuilegij Regis Catholici.

PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis auctoritate cautum est, ne quis intra proximos decem annos in regnis suis excudat *Tractatum de Regia protectione vi oppressorum appellantium à causis & Iudiciis Ecclesiasticis*, Auctore D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, præter illum, cui Auctor ipse concesserit, vt latiùs patet in originali diplomate. Datum Madriti 5. Decembris 1623.

Signatum,

Ego Rex.

Et de mandato Regis,

PETRVS DE CONTRERAS.

Permissum est insuper eidem Auctori dictum librum extra regnorum Hispaniæ limites imprimendum curare, & in illa introducere, virtute licentiæ Regis Catholici, datæ Madriti 14. Maij 1624.

Signatum vt supra.

DON FRANCISCVS SALGADO DE SOMOZA cessit ius suum supradictorum priuilegij & licentiæ Ludouico Proft heredi Rouille, Ciui & Bibliopolæ Lugdunensi, publico instrumento coram Santiago Fernandez Notario Regio Madriti 18. Maij 1624.

INDEX

INDEX PARTIVM ET CAPITVM, QVÆ IN

HOC PRIMO TOMO

continentur.

PARS PRIMA.

Epilogus proœmialis. pag. 1.

fecisse dicatur. & quid si semel repositum reuocauerit. 111

CAPVT I.

Væ sit supremi Principis potestas, quoniam iure sustineri valeat in adimenda vi, à iudiciis Ecclesiasticis illata, & de eius origine, & principio. vbi plura fundamenta (tum vtilia, tum protectionis iustificationi omnino necessaria) inseruntur, hæctenus à nemine considerata. 7

Preludium primum. 13
Preludium secundum. 17
Preludium tertium. 21
Preludium quartum. 42
Preludium quintum. 44

§. II.

De prouisione processus non integri (de autos diminutos à pragmaticis dicta) & quando concedi, & quomodo concedenda. 117

§. III.

Quod ius, seu stylum, an Rotæ, an tribunalis Ecclesiastici; quàmve opinionem regius Senatus attendere debeat in articulos violentiæ. & an in dubio iudicem vim fecisse decernatur. 119

§. IV.

Prouisio expedita vigore decreti Regij, quo vim fieri est declaratum, quemadmodum intimanda sit iudici degenti in alterius tribunalis districtu, & à duobus iudicibus adiuuicem procedentibus, existentibus in diuersis tribunalium districtibus, emissarum appellationum pro delatione quod tribunaladeundum. 124

§. V.

De his causis, & negotiis, quibus denegatur recursus ad suprema Prætoria per hanc viam violentiæ. 126

CAPVT III.

Per delationem, atque repositionem, an & quemadmodum regie prouisioni iudicem Ecclesiasticum satis-

Appellanti ab aliquo grauamine, quo finem suæ iudex iurisdictioni imponit,

ponit, vel aliter expirarit; ita ut ea penitus ad reponendum careat; vel quâdo post grauem illatum iudex abiit, vel obiit: quemadmodum supremus Senatus per viam violentiæ aditus, consulere queat. 136

CAPVT IV.

Ab Ecclesiastico iudice aliquid reponente mandato, & virtute prouisionis regij Senatus, ad quem per viam violentiæ itum est; appellationi emissæ non deferens an vim faciat. 131

CAPVT V.

Oppressus qui vsus est regio decreto conditionali (quod pragmatici *tertium genus* vocant) an possit postmodum suam prosequi appellationem, & eius virtute iudex inhiberi inferior, vbi latè de natura decreti conditionalis, & quibus casibus locum habeat. 154

CAPVT VI.

Appellationis legitimæ denegata

delatio, & attenuata exequutio, seu ad vltiora processus præcisè, an simul requirantur, ut violentiam adesse declaretur. & quid si adesse subsequuta exequutio dumtaxat, præcedente tamen delatione appellationis. & quid in actis negatiuis. 167

CAPVT VII.

Regia intimata ordinaria, & pendente recurso ad Regem; an iudex Ecclesiasticus supersedere teneatur; ita ut interim ab eo gesta, nullà, & attentata dicantur, & an termini interdum suspendantur. in quo quid Rota censuerit referretur. 177

CAPVT VIII.

Dato semel in Senatu decreto super violentia ex actorum inspectione, illis tamen diminutis: an postmodum eis integris, possit eiusdem appellationis virtute, super eodem articulo, regius iterum haberi recursus per hanc viam violentiæ. 187

PARS SECVNDA.

CAPVT I.

A Sententiis merè interloquutorijs, vel vim diffinitiuæ, damnum irreparabile, vel præiudicium causæ principali habentibus: an, & quando iudex Ecclesiasticus vim facere dicatur, appellationi non deferens. ad clariorem intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini. 198

CAPVT II.

Appellationi grauumen præcedenti, aut conditionalis, nisi, &c. seu etiam minus legitimæ, vbi aliàs licitè interponi potuit: an iudex non deferens vim faciat. & quo tunc decreti genere vti solet Senatus. 235

CAPVT III.

Quando duo grauamina ita se habent, ut vnum veniat in complementum, effectum, seu exequutionem alterius, si est omisum appellari à primo: an à secundo appellationi interiectæ iudex non deferens vim faciat. 246

CAPVT IV.

Quando & quibus casibus iudex Ecclesiasticus vim faciat: non deferens appellationi interpositæ à carceratione, seu detentatione, ut qualis ea iniusta sit; intelligatur. & quid ab eius relaxatione. 249

De indebita incarceratione perona, 260

De

De iniusta detentatione ratione temporis. 264

De iniusta detentatione ratione loci. 265

De iniusta carceratione ratione ordinis non seruati. 267

De iniusta carceratione ratione rei & causæ. 271

CAPVT V.

Ab excommunicatione, suspensione, vel interdicto, corumque relatione: an iudex committere dicatur appellationi emissæ non deferendo. & quid à suspensione, vel depositione beneficij, vel temporalia respicientibus. 286

CAPVT VI.

An iudex Ecclesiasticus vim faciat non deferens appellationi interpositæ à sententia interlocutoria lata super articulis eius causæ, à cuius diffinitiuâ prohibetur appellari. 302

CAPVT VII.

A sententia aduersam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia appellationem permittens; si appellationi emissæ iudex in totum non deferat: an violentiam facere dicatur. & quid quando vna qualitas apponitur conditionaliter ad aliam, aut etiam successiuè. 315

CAPVT VIII.

A sententia lata in casibus, quibus à iure vel ab homine denegatur audientia, appellationi interpositæ: an iudex Ecclesiasticus vim faciat, si non deferat. vbi de alijs dispositionis verbis, sub quorum inuolucro tacitè appellatio sublata intelligatur. 336

CAPVT IX.

A compositione, seu diffinitione, quam facit Ordinarius Ecclesiasticus in controuersia super præcedentia in processibus, tumulandis defunctis,

confraternitatibus, & similibus actibus: appellationi emissæ an si non deferatur, violentia fiat. 355

CAPVT X.

A duobus iudicibus delegatis, seu & alijs in eadem causa se inuicem inhibentibus, hinc inde appellationi emissæ quis eorum non deferens, an vim faciat. & quid si existant in diuersis Senatuum districtibus, ad quem sit recurrendum; ut vter vim faciat, declaretur, & generaliter quid & quando à qualibet inhibitione, siue perpetua, siue temporali, appellatio legitimè dicatur. 369

CAPVT XI.

A sententia reddendæ rationis contra administrationem rei piæ, vel profanæ latæ, appellationi emissæ non deferens, an vim faciat. 385

CAPVT XII.

A sententia affirmatiuè, vel negatiuè lata super attentatis appellationi delatio denegari nunquid queat absque metu violentiæ. 392

CAPVT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, præsentatione, institutione beneficij, alijsve actibus extraiudicialibus appellationi interpositæ iudex Ecclesiasticus non deferat; an & quando violentiam facere dicatur. vbi exactè quando extraiudicialiter, vel iudicialiter processum fuisse, vel debuisse dicatur, in prouisione beneficiorum. 400

CAPVT XIV.

A decretis Ordinarij, putà, super alienatione rerum Ecclesiasticarum, donatione iuris patronatus, & similibus appellationi interpositæ: an si non deferat, iudex vim faciat. 449

CAPVT XV.

A mandato de residendo beneficium,

ciūm, vel de ordinando de ordine ei
necessario, ac etiam à visitatione an vis
fiat; si appellationi interposita mini-
mè sit à iudice delatum. 456

CAPVT XVI.

A sequestro, cuiusque relaxatione, si-
ue etiam à deposito, vel eius remotio-
ne; appellationi interposita an non
deferens vim iudex faciat. 468

CAPVT XVII.

A iudice, cui à superiore appellatio-
nis semel causa (etiam tacite) remissa
est, ad vltiora procedente in causa

principali, appellationi emissa, vis an
fiat haud deferendo, vbi an hodie stan-
te Tridentini decreto, attribuentè pri-
mam instantiam ordinariis, superior
an valeat articulum committere cum
clausula (vnà cum toto negotio princi-
pali, quam & quas) & similibus. 481

CAPVT XVIII.

A reservatione, quam facit iudex
declinatoriæ, seu alterius articuli inci-
dentis, seu emergentis in causa, ad litis
discursum, siue diffinitiuam: appella-
tioni interposita, an, & quando ipse
deferre teneatur. vbi etiam obiter,
quid ab inordinato processu. 487

TRACTA

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE
vi oppressorum appellantium.

EPILOGVS PROOEMIALIS.

VM protectio, & subditorum defensio cum ipso sit simul
Regno ab origine orta, ita vt Regni obiectum sit, &
causa finalis a: Regnum siquidem propter protectio-
nem vi oppressorum, non protectio propter Regnum,
aut Regem creatum est à Rege Regum, & Domino do-
minantium Deo: ab ipsoque supremis Principibus tem-
poralibus ita sit datum b: efficit, vt Vassallorum defensio prouidè merito-
que proprium Regis officium dicatur c, attributum naturale inhærens vi-
scribis regiminis, & qualitas infixæ ossibus, ac substantiæ diademæ, ita
vt regimen, & protectio vnum sit effectum continens, indissolubile, &
inseparabile, quæ nec à Rege tolli possunt, nec à regimine (cuius est ani-
ma) separari, nisi simul & cum Regno eradicetur d. quia de regalibus est
in signum competens supremæ potestatis, quam sequitur sicut umbra
corpus, & qualitas subiectum e, quam protectionem omni iure, natu-
rali f, diuino g, & positiuo, tam Canonico, quàm Ciuili h, Rex supremus
exhibere, adstringitur vassallis oppressis, non solum laicis, sed multo forti-
us ecclesiasticis personis i, tum tanquam Dei Ministris, & maiori de-
fensione indigentibus, non ventibus materialibus armis, sed spiritali-
bus tantum; nempe: lacrymis, ieiuniis, orationibus, carnisque macera-
tione, & sui ipsorum abnegationem, nec non modestiam & charitatem
profitentibus: tum etiam, quia sunt pars populi, membra, & ciues Rei-
publicæ temporalis in ordine ad defensionem, & protectionem natu-
ralem k, cuius priuilegiis gaudent, & vt tales tenentur ad obseruantiam
legis politicæ concernentis bonum publicum, ac vniuersam laicorum si-
mul, & Clericorum vtilitatem, seu conseruationem, non vi compulsua,
sed vi directiua dumtaxat l, ad quorum defensionem, & protectionem
ex debito officij, & merito charitatis m, & omni iure tenetur Rex, cuius
manus murus est Ecclesiæ n, pax Clericorum, salus populi, vita Vassallo-
rum, caput subditorum, tutor Reipublicæ, & præsidium Christianæ Re-
ligionis. o ad ipsum igitur omnes promiscuè, tam Clerici, quàm Laici ne-
cessitate adstricti, & vi oppressi pro auxilio, & defensione naturali merito
confugiunt p, vt propulsetur, tollaturque & leuetur violentia, sibi illa-
ta à iudice ecclesiastico, denegante legitimæ appellationi delationem,
Salgad. de protect. Tom. I. A suamque

a Dixi laicè e. i. hoc
p. 1. à n. 44. & à
n. 53. 95. & c. 2. à
n. 26. cum seqq.

b c. 1. preludio 1. à
n. 40. vsque ad fin.
preludij.

c à num. 92. in d.
cap. 1.

d d. c. 1. à n. 43. &
sub n. 87. & n. 97.
& à n. 310. & c. 2.
à n. 37. cum pluri-
bus seqq. & supr.

e cap. 1. n. 97. &
cap. 2. à n. 32. &
sumum.

f Agitur in d. c. 1.
à n. 78. preludio 3.
per totum, & præci-
pue à n. 79. & 88.
g à n. 95. cum seqq.
ibidem.

h d. c. 1. à n. 96. cum
pluribus seqq.

i d. c. 1. prelud. 2. à
n. 57. & à n. 70.

k d. cap. 1. à n. 58.
cum alijs pluribus
in d. preludio 2.

l Laicè diximus d.
cap. 1. à n. 59. vsque
ad n. 69.

m à n. 95. ibid. &
n. 84. & 88.

n d. c. 1. à num. 70.
& 75.

o De omnib. in at-
tributis laicè in d. c.
1. preludio 2. à n.

p vsque ad 77.

q Dissuatur in c.
2. à num. 46.

suamque sententiam indebitè, & iure reluctante exequente, suis bonis spoliante appellante, carcerèque, & censuris iniquè plecente, usurpando superioris iurisdictionem, & priuando oppressam naturali defensione; ne possit ad superiorem recurrere pro medela suæ iniquitatis, & iniustitiæ *a*. quia quemadmodum ipsi appellanti omni iure præcipue naturali sit permittum, ac licitum propulsare violentiam, & resistere iudici exequi volenti violentè & de facto contra ius suam sententiam *b*: multo fortius sibi licitum crit, imò vrbanius faciet, ad Principem Supremum recurrere *c*. qui absque vilo scandalo violentiæ resistat, præster auxilium & defensionem naturalem, cuius proprium officium est. ex hoc enim recursu ad Regem nullatenus infringitur libertas ecclesiastica, prout nec directè nec indirectè in minimo diminuitur, nec impeditur ecclesiastica iurisdictione, sed imò potius augetur, & ampliatur *d*, cum finis huius charitatiui subsidij, & Regij recursus in totum directè tendat, ac etiam præcipue in eius conseruationem, vtilitatem & autoritatem *e*, vt debitus superiori ecclesiastico honor deferatur; ne vilipendatur ex impedimento cursus negotiorum ad Sedem Apostolicam, vtque omnia conseruentur in eodem statu, quo reperiuntur tempore prolata sententiæ (appellatione legitima pendente, & iurisdictione iudicis suspensa) ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur. Ex quo colligitur, quòd ipse iudex ecclesiasticus est qui iurisdictionem impedit *f*, vilipendit, atque infringit iurisdictionem ecclesiasticam, qui cum suam habeat suspensam, velit superioris vsurpare, eaque abutendo vterius contra omnia iuris canonici, & Sanctorum Patrum decreta, nec non œcumenica concilia attentare, vi opprimendo. ad hoc enim exhibendum regium auxilium, & præbendam protectionem vi oppresso Rex nullatenus aliquo vitur vestigio, seu vmbra iurisdictionis *g*, sed sub meris limitibus defensionis naturalis continetur. nihil enim in huiusmodi cognitione reperietur iurisdictionale, quia est nuda potestas, naturalis defensio, auxilium politicum. œconomica tuitio, permittis facultas, & licita vis, charitatiua protectio, propugnaculum violentiæ, asylum vi oppressorum, tutus accessus, legitimus recursus, vis protectiua, ac propulsiua, qua vis iniusta à Principe Supremo propulsatur, atque repellitur *h*; cuius proprium officium est, vi oppressos liberare, de facto quidem nullo iuris, seu iudicij ordine seruato: sed extraiudicialiter per rei euidentiam *i* cuncta celeriter expediuntur *k*, cum Principes & eius supremi Senatores non cognoscant de iustitia, aut iniustitia grauaminis, & sententiæ *l*; sed dumtaxat de natura, & qualitate appellationis: an legitima sit, & à iure permittis, talis, vt vtrumque retineat effectum deuolutiuum, & suspensiuum *m*, præstetque iudici impedimentum vterius in causa procedendi, ad illumque dumtaxat finem: vt tollatur violentia facta ab ipso iudice, violentè exequendo, & attentando *n*. Interimque dum recurritur ad superiorem pro iuris remedio, conuiescat in causa, donec sibi illam vterius remittat *o*, vel aliter superior de iure censeat, cui tota cognitio super eadem causa tam circa legitimitatem, admissibilitatem, vel repulsionem appellationis, quam super iustitia negotij principalis reseruat *p*, nullo habito respectu ad decretum tribunalis Regij, directum inferiori, quo siue dictum sit, vim non fieri in exequendo, siue aliter, quia tale decretum respectu super-

a Luce preliud. 4.
d. c. 1. a. n. 181. & segg. & de supradictis preliud. 3. n. 84. & sup.
b d. c. 1. a. n. 85.
c Ibidem a. n. 90.

d Ibidem a. n. 149.
e a. n. 239. & n. 306. & a. n. 354.
f a. n. 238. & 242.

f Ibidem a. n. 237.

g d. c. 1. preliud. 5.
per totum a. n. 193.
cum segg. vsque ad
fi. & c. 2. a. principia
cum pluribus numeris
segg. vbi multa
sunt dignissima.

h De iis recursus
cognominibus & qualitatibus
cap. 2. n. 3.
i c. 2. a. n. 95.
k Prout clerè apparet
ex modo procedendi
apposito in c. 2.
a. principio vbi sepe
diximus a. n. 121.
num. 150. & 104.
l d. c. 2. a. n. 104.
e a. n. 121. & a. n.
180. cum segg.
m Vbi locis proximè
citatis ad num.
180. & a. n. 217.
n d. c. 1. a. n. 186.
cum segg.
o n. 198. & sup.
p a. n. 183. & 188.
e a. n. 190. vsque
ad n. 198. & c. 8. a.
n. 38.

rioris

rioris nihil adstringit *a*, cum imò in eius fauorem potius latum sit, vt liberè, & absque inferioris impedimento, queat in causa procedere, & dumtaxat ad illum effectum celeritatem illam Senatui adhibet extraiudiciali cognitionem, (duraturam momento *b*) ex actorum originalium *c* (qua gesta fuisse apparent ab ecclesiastico) & non aliorum quorumlibet *d* inspectione, quantumuis legitimorum. non enim tale decretum, etiam illius articuli violentiæ respectu, facit instantiam, nec transit in rem iudicatam: sed retinet propriam naturam actus extraiudicialis *e*. Aliter enim dicere, foret absurdum, & attribuere iurisdictionem regio recursum, qui nullo modo iurisdictionis, aut iudicij capax est, nec illa vilo modo indiget, nec subiecta materia illam patitur, nec ratione materiæ, nec ratione formæ *f*. Ratione materiæ, quoniam admissibilitas, vel non admissibilitas appellationis, quatenus tangit iudicem à quo, est quid facti, cuius cognitio iurisdictione non eget, nec circa hoc declaratio inferioris parat partibus præiudicium, nec transit in rem iudicatam, quo minus iudex superior de appellatione cognoscens, queat prout sibi de iure visum fuerit, reuocare *g*, & ita de hoc decreto tribunalis iudicandum est, quoad iudicem superiorem, ac si de facto ab ipso gestum sit iudice inferiori (cessante recursum, & regio decreto) maxime cum ipsi faciendum semper remittat regius Senatus. ac insuper quoniam ad repositionem attentati, & eorum, quæ gesta fuere appellatione pendente: non est necessaria iurisdictione *h*, sed factum sufficit iudicis attentatis, iurisdictione carentis, mediante legitima appellatione ab eo interiecta, tum etiam quia Principibus temporalibus Christianis protectio Clericorum, & Ecclesiæ commendata est adeò, Summisque Pontificibus, & sic non iurisdictione *i*, cui enim commendata est alicuius protectio, non intelligitur concessa iurisdictione in eum, sed defensio ab oppressionibus dumtaxat. Hæc siquidem potestas in tollenda vi consideratur in Principe, ac in tutore, cui minor non subest iurisdictionaliter, sed quoad defensionem, & protectionem nudam *k*, in Patre respectu filiorum, in Domino respectu famulorum, quorum est potestas absque iurisdictione *l*. Ratione formæ etiam hæc cognitio per viam violentiæ dicitur extraiudicialis, & absque vestigio seu vmbra iurisdictionis à sui principio vsque ad sui finem, etenim ad simplicem oppressi libellum querimoniatem, non criminalem (quia nec in punitione, sed in nuda protectione, & naturali defensione concludit *m*) permittis tam clerico, quam laico *n*: expeditur prouiso ordinaria *o*, quæ certè quædam monitio est directa iudici, vt iterum causa melius considerata, informetur de natura & qualitate appellationis, cui, legitimam si repererit, deferat, atque post eam, aut intra tempus ad appellandum gesta reponat *p*. quod si secus putarit, processum mittat originale, integrum, & sine diminutione *q*, ex cuius inspectione manifestè & notoriè appareat violentia iudicis *r*, quia quod ex eo appareat, notoriè apparere dicitur *s*. hæc enim actorum exportatio cum fiat ad Curia instructionem, ad animique sui motum informandum, iure dicitur extraiudicialis cognitio *t*, in qua nullius requiritur citatio *v*; quæ violentiæ probatio aliter deducenda non est, nec vilo pacto à Senatu Regio admittenda *x*: & eadem ordinaria intimatur parti, non in vim citationis *y*, quia illum non arctat, nec causa cita-

Salgad. de protect. Tom. I.

A 2

tionem

a Ibidem a. n. 194.
& eadem 1. p. c. 8. a.
n. 41. & segg.

b d. c. 2. a. n. 104. &
segg. & n. 91. & n.
198. & supra.
c c. 2. a. n. 95. cum
pluribus segg.
d Ibidem a. n. 120.

e Loco citato a. n.
191. & eadem 1. p.
cap. 8. a. n. 28. cum
multis segg.

f d. cap. 2. laicè a.
n. 201.

g c. 1. a. n. 211. cum
multis segg.

h d. c. 1. a. n. 218. &
c. 2. a. n. 87. & la-
tius 1. p. c. 3. a. n. 10.
vsque ad n. 23.

i Exatitè probatur
in d. c. 1. a. n. 205.
cum segg.

k cap. 1. a. n. 203.
l cap. 1. a. n. 278. &
supra.

m d. c. 2. a. n. 54. &
supra.

n Ibidem a. n. 46.
vbi disputatur.

o lbi a. num. 82. &
segg.

p a. n. 89. Ibidem.

q Exatitè tractatur
hæc 1. p. c. 2. § 2. per
totum, & cap. 3. per
totum.

r d. c. 2. a. n. 95. cum
pluribus segg.

s Ibidem a. n. 110.
& 3. p. c. 9. a. prin-
cipio & per plures
columnas.

t cap. 1. preliud. 5.
fundamento 4. a.
n. 215. & cap. 2. a.
n. 137.

v Laicè d. cap. 2. a.
n. 137. & segg.

x Ibidem a. n. 110.
cum segg. & supra.

y 1. p. c. 3. a. n. 29.
cum multis segg.

z cap. 2. a. n. 129. &
segg.

tionem requirit *a*, quia nullius allegatio, exceptio, testiumque repulsio admitti potest *b*; sed vtriusque partis iustificatio ex actis gestis iam coram ecclesiastico iudice detegenda est, quod parte absente recte geri potest; sed est quaedam certioratio, & monitio extraiudicialis *c*, & priuata, vt ille certus sit de traductione, & exportatione processus ad Curiam, vt si sua putauerit interesse, possit (si velit) ad eandem Curiam coire, *d* quae certioratio, & monitio adeo extraiudicialis est, vt etiam a iudice carente iurisdictione, & alias incapace, respectu certiorati licite geri potest *e*; processusque cum ad Senatum perueniat, statim, & absque aliqua dilacione inspicitur, ex eoque certiorantur Senatores de natura, & qualitate appellationis, an habeat vtrumque effectum, vel non *f*, (secundum quae nos accuratè per varias quaestiones in discursu huius tractatus, vbi plus centum, & quinquaginta quaestiones, à nemine tactae disputantur) ex quo detegitur violentia, quia si appellatio suspendat, vt legitima eius iurisdictionem, violenter exequitur, & attentat in procedendo. quare appellatio ipsa est praesens, & necessarium principium ac fundamentum huius Regij recursus *g*, quia vbi deficit, non potest cadere nec appellationis delatio, nec delationis negatio, nec attentata exequutio, & per consequens deficit violentia, super quibus fundatur, cuius mediante non aliter, regia protectio inuocatur, & auxilium exhibetur. Et licet in executione & attentata consistat perfecta vis *h*; tamen ad huiusmodi recursum, regiam protectionem, & defensionem naturalem inuocandam, sufficit timor ipsius executionis & attentati *i*, qui satis euidenter detegitur ex denegata delatione legitima appellationi, quia ex eo animi deliberatio cognoscitur, quae sola facit licitam defensionem & propulsio- nem violentiae *k*, sicque pars est, principium, & preparatio ad perfectam violentiam, & tandem processu inspecto multifariam decernunt Senatores, vel vim fecisse, vel vim non fecisse iudicem ecclesiasticum, vel aliter secundum statum processus, & quod ex eo iustius queat colligi *l*, expeditur prouisio, quam iudici ecclesiastico intimatam statim (prouer iaceat) adimplere, & obedire tenetur cum effectu *m*, non verba- liter tantum *n*, alias expeditur oppresso secunda iussio cum comminatio- ne amissionis, originis & bonorum temporalium *o*, quae comminatio & multa exequitur in eum, si vterius proteritus fuerit & inobediens; cum ecclesiastici teneantur, omnino obtemperare mandatis Principum *p*. Quod si huiusmodi poenarum comminatio Principi permissa non fuisset: inu- tilis foret regij recursus inuocatio, quia raro aut nunquam desisteret iu- dex à semel illata violentia *r*. Quare cum sit penitus necessarium, ad consequendum permillum & salubrem finem huius cognitionis & de- fensionis naturalis; Principi per consequens intelligitur concessa *s*; tum quia secundum Philosophum natura non debet esse destituta remediis ad sui conseruationem *t*, tum etiam quia Christus verus Deus, cuius opera perfecta sunt, imò & quilibet prudens gubernator, qui commit- tit vices suas alicui, vel suam potestatem delegat; consequenter dat po- testatem ad omnia, quae necessaria sunt ad illum finem perfecte conse- quendum *v*. Hic insuper regius recursus, dum provenit ex visceribus, origine, & fonte perenni & incommutabili iuris naturalis, quo vim vi repellere licet; quatenus est vera defensio, & nuda protectio: si sub

a Ibi. à n. 139. & sic sum.
b d. c. 2. num. 140.
c d. c. 2. à n. 129. cum segg.
d Ibid. à num. 133.
e Ibidem à n. 131.
f d. c. 2. à n. 180. & segg.
g Ibi. à n. 64. cum alijs pluribus.
h Latè tractatur in 1. p. c. 6. à princ. & praecipue à n. 11.
i d. c. 6. à n. 12. cum multis segg. & c. 1. n. 191.
k docimus in d. c. 6. à n. 17. & segg.
l Decretorū formula quibus iuxta ca- suum varietatē ori- tur Senatus, pleni- & fideliter sunt de- scriptae in d. c. 2. à n. 199. vsque ad n. 230. & inferius.
m d. c. 2. à n. 263. & segg.
n Latissime hac 1. p. c. 2. §. 1. per totū.
o c. 2. à n. 63. cum multis segg.
p Dixi exactè d. c. 2. à n. 273. & segg.
q Ibidem à n. 267.
r Ibi. à n. 285. cum multis segg.
s Eodem c. 2. à n. 289. vbi latè proba- tur.
t à num. 297.
v Ibidem à n. 293. & ad propositum multa superius & infra per multos nu- meros.

limitibus legitima & naturalis defensionis contineatur, atque cum mo- deramine inculpatæ tutelæ exerceatur *a*; nec repugnat dispositioni Con- cilij Tridentini *b*, nec Bullæ in Cœna Domini *c*, imò seruata forma mi- ro modo inuenta, ab vrgenti necessitate, & eminenti periculo *d*; statim vt meum & tuum fuit inter homines introductum, & per immemoria- lem consuetudinem *e* mixtam Clericorum, & laicorum à vi oppressis conseruatam *f*: à pluribus Rotæ decisionibus approbatus hic recursus est, & licite iudicatus *g*. Imò Martinus V. Pontifex Maximus anno sui Pontificatus 12. expressè per Bullam declarauit ad instantiam Regis Fran- corum; hunc legitimum casum protectionis & cognitionis per viam violentiæ, esse praeseruatam à Bullarum censuris, quibus innodantur iudices seculares cognoscentes de causis clericorum *h*. ac insuper praeser- uata intelligitur consuetudo immemorialis *i*, quæ super hoc stiterit. quæ potius declaratiua est iuris naturalis, quam noui iuris inductiua *k*. Et eodem modo satis fit cunctis difficultatibus, quæ in oppositum refra- gantur, vt procedant in Principe, & iudice temporali procedente cum iurisdictione & in forma iudicij in causis Clericorum, illam vsurpan- te, & perturbante: non tamen in hoc charitatiuo subsidio, nuda defen- sione, & protectione naturali *l*. in qua si quis (suadente diabolo) legiti- mus defensionis modos excesserit; sciat, se statim incidere in Censuras Bullæ in Cœna Domini, prout expressè declarauit Rot. Romana *m*, & ex eadem Bulla clarè detegitur. quod nimirum est, cum in re hac defensio naturalis, & Bulla Cœnæ Domini confines sint, & vtranque vnus limes diuidit, scilicet; legitimitas, & debitus protectionis modus, quo sublato, vnum fit contiguum *n*. Qui quidem regius recursus per viam violentiæ illatæ ab ecclesiasticis iudicibus non solum in his Hispaniarum Regnis practicitur, sed & in cunctis Catholicae religionis & Christianæ Repu- blicæ ditionibus vsitatus est *o*. nullibi tamen melius ac perfectius tracta- ti, sicuti nec tractari potest isthæc materia violentiæ, quam in regio Se- natu Gallico, vbi summa perfectione, & curiositate, tum ob magnam harum causarum frequentiam, cursum & experientiam, tum ob conti- nuum & perpetuum laborem Senatorum, & aduocatorum ventilatur, & accuratè discutitur, prout indes testantur Senatores, qui ibi adfuerunt, postmodumque Cancellarias, & Consilia suprema occupant nunc, & re- tro. & ob id mirabiliter ibidem scitur, ac digestum reperitur vniuersum ius Pontificium. Sine quo igitur recursus magnas turbationes, iniurias & scandala tota res publica vniuersalis pateretur, valde vtilis & saluber- rimus in vniuersum dictus, si cum moderamine inculpatæ tutelæ (hoc est, salua semper in omnibus reuerentia sanctæ Matris Ecclesiæ) præbea- tur *p*. Caueant igitur supremi Senatores, ne prætextu potestatis licitæ at- que permissæ; in reprobam & prohibitam censuris innodati incidant, cuius causa plerique infelices successus & exemplaria horrenda in sacris li- teris nobis referuntur, vt in 1. Regum cap. 22. quo legitimus de Rege Saül, qui occidi fecit Achimelech, & alios octoginta quatuor Sacerdotes, ac etiam se intromisit in officio Samuëlis Sacerdotis, faciendo sacrificium in Galgala, postmodum infelicem finem obtinuit 1. Regum cap. 13. & de Rege Ozias legitur Paralipomenon 2. cap. 23. relato in cap. nos. si. 2. quest. 7.

a c. 1. à n. 243. cum multis segg. & c. 2. à n. 6. cum alijs & à n. 285.
b De quo c. 1. à n. 28. cui respondetur ibi à n. 22. cum segg.
c De qua d. c. 1. n. 30. cui satisfi à n. 232. & à n. 309. & c. 2. à n. 280.
d c. 2. à n. 19.
e c. 1. à n. 121. cum multis segg. & con- tra ipsam argumen- ta à n. 32.
f Ibidem latè à n. 140.
g Referuntur plures in d. c. 1. à n. 145. & 2. à n. 13. vido etià n. 31. in d. c. 1. & iterum à n. 234. cum segg. vbi pluri- ma alia recitentur.
h c. 1. n. 291. & à n. 175. vsque ad n. 298.
i d. c. 1. à num. 154. & 314.
k Ibidem à n. 122.
l d. c. 1. à n. 324. & apparet ex respon- sione ad argumenta, & qua à num. 222. cum multis segg.
m c. 1. preliudio §. à n. 220. & c. 2. à n. 6. & plurib. in locis eorundem capp. & praecipue in cap. 1. in responsione ad 3. argum. à n. 254.
n d. c. 2. à num. 15.
o Et de singulis ad- notauimus c. 1. à n. 154. vsque ad num. 174.
p c. 2. à n. 1. & segg. & c. 1. preliudio §. & pluribus alijs lo- cis, vt superius hoc proœmio adnotauit.

qui cum voluisset usurpare Sacerdotij officium, quod exercebat Azaras; lepra percussus fuit, & de Dino maximo Iur. Consult. dicitur, fuisse reuelatum cuidam Eremitæ (vt post Angel. & alios Didac. Perez in l. 17. tit. 3. lib. 1. ordi. col. 144.) esse ad inferos damnatum, eo, quod non faueret Christianæ Religioni. Varia etiam exempla congerit Bobad. in poltr. lib. 2. c. 18. à num. 8. Contineantur igitur iudices in potestate permiffa, scilicet; vbi dumtaxat violentiam notoriam ex actorum inspectione repererint, & vnum denique sciendum; quod licet vis variis modis applicetur; tamen violentia proprius quadrat oppressioni factæ à iudice litiganti, iuxta ea, quæ latè congerit

Card. Tusc. practic. conclus. litera V.

conclus. 214. à num. 1. & per

totam, tom. 8.

TRACTA

TRACTATUS
DE REGIA PROTECTIONE
vi oppressorum appellantium.

PARS PRIMA.

CAPVT I.

Quæ sit supremi Principis potestas, quoniam iure sustineri valeat in adimenda vi à iudicibus Ecclesiasticis illata, & de eius origine & principio; vbi plura fundamenta (tum vtilia, tum protectionis iustificationi omnino necessaria) inferuntur, hæcenus à nemine considerata.

SUMMARIVM.

Recurfus ad Regem seu Senatores regios pro euitandis violentijs ab Ecclesiasticis iudicibus extortis, in triplici esse differentia tradit Author. n. 1.
Recurfus ad Regem seu Senatam Regium pro retentione Bullarum Apostolicarum in derogationem patronatus regij, seu laicorum, & naturalitatis iuris, ab exteris seu naturalibus impetratarum fit. n. 2.
Recurfus ad Regem & Senatam quoties Ecclesiasticus de laico, & causa profana cognoscere vult, quo casu auto de legos decernitur. n. 3.
Casus Mixti fori, & quibus laicus index de Ecclesiasticis, vel Ecclesiasticus de laicis cognoscere possint, remissus. n. 4.
Recurfus ad Regem & Senatam, quoties index Ecclesiasticus vim fieri proponitur non deserens iusta & legitime appellationi, fit. n. 5.
Recurfus pro violentia in non deserendo appellationi iusta, est casus intactus dubias continens quæstiones, non tactas, & alias non hucusque secundum recurfus istius naturam applicatas. n. 6.
Authoris institutum precipuum est de hac tertia violentiarum specie tractare. n. 7.
Nullus hucusque nec Iurista, nec Theologus materiam tangens desinit in errore inueniri siue in principijs, siue in terminis, vel natura huius cognitionis. n. 8.

Ea que domi sunt, male probantur per eos, qui à domo absuerunt. ibidem.

Opus in sex diuidit partes Author. n. 9.

In prima parte agitur de materia & forma huius recurfus, in iustificatione, modo & stylo procedendi, & de his, que ad Senatam non trahuntur. ibidem.

In secunda parte de violentijs que contingunt in denegata delatione appellationis ab interlocutorijs. n. 10.

In tertia parte tractatur de violentijs appellationis denegate à diffinitiujs, & in 4. parte de violentijs appellationis negate in executiujs, & executoribus, & eorum excessibus. n. 11.

In 5. parte de iusta Bullarum retentione, & quibus casibus locum habeat, & de violentijs, admisis per conseruatores, siue in procedendo, siue in non deserendo iustis appellationibus, & de violentijs tangentibus processus, & executiones executorum Apostolicorum gratiarum. n. 12.

In 6. parte variarum & practicabilium quæstionum resolutio tangentium materiam de qua Author. continetur. n. 13.

Verb. l. 36. tit. 5. lib. 2. recop. notantur, & explicantur. n. 14.

Hoc c. 1. ad iustificationem tantum huius recurfus pertinet, non ad modum procedendi, de quo c. 2. Author scribit. n. 15.

Iure & consuetudine est attributa facultas & potestas Regibus Hispanie propulsandi violentias, & tollendi oppressiones à iudicibus Ecclesiasticis factas. n. 16.

Doctores materiam attingentes refert Author. ibidem.

Sex annis ante Cenallas Author hac scripta habebat. n. 17.

Ter eandem materiam transcripsit Cenallas. ibidem.

Huius Scripturae testimonium quo tempore agitata sit inuocat Author. n. 18.

Doctores licet iustificationem huius recurfus pertractauerint: non tam ample quin plura necessaria, & à quibus tota dependet radix potestatis, omiserint. n. 19.